

Asia: VN/29418/2023

Hallituksen esitysluonnos sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön muutoksiksi lasten ja nuorten terapiatakuun toteuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Edustaako vastaaja

Ammattijärjestöä

2. Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta lasten ja nuorten mielenterveyden varhaisen vaiheen tuen ja hoidon saatavuuden parantamisesta perustason palveluissa?

Kyllä

3. Onko sääntely takuun piiriin kuuluvista psykososiaalisista interventioista terveydenhuoltolain 53 §:n ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

4. Onko takuun piiriin kuuluvan psykososiaalisen hoidon aloittamisen enimmäisajan määrittely terveydenhuoltolain 53 §:ssä ja opiskeluterveydenhuoltolain 10 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

5. Onko takuun piiriin kuuluvan mielenterveystyön palveluna annettavan psykososiaalisen tuen ja psykososiaalisten työmenetelmien määrittely sosiaalihuoltolain 25 a §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

6. Onko takuun piiriin kuuluvaa mielenterveystyön palvelua koskevan päätöksen toimeenpanon sääntely sosiaalihuoltolain 45 §:ssä soveltamisen kannalta toimiva?

En osaa sanoa

7. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä terveydenhuollon menetelmien osalta?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

Pakollinen kenttä, ei tarvetta kommentoida tarkemmin.

8. Onko esitetty 2 a §:n sääntely valtioneuvoston asetukseen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen sisällöstä ja valmistelusta riittävä sosiaalihuollon menetelmien osalta?

En osaa sanoa

Perustelut ja mahdolliset kehittämissuhteukset

Emme ota kantaa eri ammattiryhmää ja toimialaa koskeviin asioihin.

9. Miten lasten ja nuorten terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seuranta olisi tiedonhallinnan näkökulmasta tarkoituksenmukaista toteuttaa?

Perusterveydenhuollossa tilastointi edellyttää nykyään runsaasti monivaiheista kirjaamista. Tilastointi vie aikaa ja on altista virheille. Terapiatakuun enimmäisaikojen toteutumisen seurannassa olisi keskeistä hyödyntää jo olemassa olevia järjestelmiä, ja ensisijaisesti tilastoinnin tulisi tapahtua automaattisesti. Tämä luo paineita tietojärjestelmien tuottajille, minkä vuoksi kansallisella tasolla tarvitaan hyvää suunnittelua seurattavien parametrien osalta.

10. Millaista kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Suurin haaste toimeenpanon onnistumiselle on koulutettujen terapeuttien saatavuus. Terapeutteja on yksinkertaisesti liian vähän tarpeeseen

nähdessä. Perusterveydenhuollossa hoidetaan yhä sairaampia nuoria erikoissairaanhoidon kapasiteetin ollessa riittämätöntä.

On myös huomioitavaa, että perhetyön ja koulun kautta toteutettavat ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat terapiaa halvempia keinoja vaikuttaa lasten ja

nuorten hyvinvointiin. Vanhempien heikko sosioekonominen asema näkyy lasten ja nuorten lisääntyneenä pahoinvointina. Sosiaaliturvaa heikentävillä poliittisilla päätöksillä voi olla merkittäviä välillisiä vaikutuksia lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden tarpeeseen.

Terapiatakuun toteutuminen edellyttää selvästi nykyistä suurempaa terapeuttien määrää. Lasten ja nuorten terapiatarpeen keventämiseksi tulisi heidän mielenterveyttä tukea tehokkaammin perhetyön ja koulun ennaltaehkäisevillä toimilla. Yleisistä säästöpaineteista huolimatta poliittisten päätösten tulisi tukea yhteiskunnassa heikoimmin pärjääviä ja eri keinoin vähentää perheiden sosioekonomisia eroja.

11. Hallituksen keväällä 2024 tekemä päätös perusterveydenhuollon hoitotakuun pidentämisestä 14 vuorokaudesta 3 kuukauteen tulee kiireettömän hoidon osalta vaikuttamaan ensimmäisen hoitotapahtuman järjestämisen enimmäisaikaan perusterveydenhuollossa. Edellyttäisikö tämä muutos toteutuessaan mielestänne muutoksia terapiatakuusääntelyyn?

Kyllä

Perustelut ja mahdolliset ehdotukset

Hoitotakuun pidentäminen kiireettömän hoidon osalta heikentää voimakkaasti nuorten hoitoon pääsemistä. Etenkin voimakkaimmin oireilevat nuoret tarvitsevat usein lääkärin arviota lääkehoidon ja erikoissairaanhoidon tarpeen arvioimiseksi.

Mikäli perusterveydenhuollossa järjestetään terapiatakuulainsäädännön puitteissa matalalla kynnyksellä terapiaa lievemmin oireileville nuorille, saattavat voimakkaasti oireilevat ja eniten apua tarvitsevat nuoret jäädä tällöin hoidon ulkopuolelle. Perusterveydenhuollon valikoimassa olevat terapiamenetelmät ovat tavallisesti riittämättömiä ja usein myös soveltumattomia vaikeammin oireileville nuorille. Riittämättömän tai muuten vääränlaisen hoidon tarjoaminen nuorelle saattaa aiheuttaa pettymiskokemuksen, joka osaltaan voi hankaloittaa hoitosuhteen luomista myöhemmin tarkoituksenmukaisessa hoitoyksikössä. Hoitojärjestelmää kohtaan syntyvää epäluottamusta on tärkeä pyrkiä välttämään.

Käytännössä tämä hoitotakuuajan pidentäminen voi johtaa siihen, että huono-osaisimmat ja eniten oireilevat nuoret tulevat voimaan entistäkin huonommin

lieväoireisten saadessa apua helpommin.

12. Muu palaute liittyen hallituksen esitysluonnokseen

Vaikka esitysluonnos on sinänsä kiitettävä, ei se huomioi riittävästi erityiskoulutetun henkilöstön puutetta terveydenhuollossa. Esitysluonnoksessa mukana olleet toimenpiteet henkilöstön kouluttamiseksi, esim. psykoterapiakoulutuksen porrastamisesta ja 1. vaiheen koulutuksen muuttamisesta maksuttomaksi ovat

kiitettäviä. Nämä toimenpiteet pitäisi katsoaksemme asettaa käytäntöön siten, että terapiatakuun astuessa voimaan hyvinvointialueilla olisi riittävästi koulutettua henkilöstöä vastaamaan tähän palvelutarpeeseen.

Joensuu Joonas
Suomen Yleislääkärit GPF ry